ΞΕΝΑ ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑΤΑ

(Τοῦ Ἀνατὸλ Φρὰνς)

Ο ΣΑΛΤΙΜΠΑΓΚΟΣ

Στὴν ἐποχὴ ποὺ βασίλευεν ὁ Λουδοβῖκος, ἐζοῦσε στὴ Γαλλία ἕνας φτωχὸς ταχυδακτυλουργὸς ἀπ' τὴν Κομπιέν, ποὺ τὸν ἔλεγαν Βαρνάβα κ' ἐγύριζε σ' ὅλες τὶς πολιτεῖες κάνοντας ταχυδακτυλουργίες καὶ γυμνάσματα.

Σὰν ἦταν ἡμέρα ἀγορᾶς, ἐξάπλωνε στὴν πλατεῖα ἕνα παληὸ χαλάκι, καὶ ἀφοῦ μὲ διάφορα ἀστεῖα ποὺ τὰ εἶχε μάθη ἀπὸ ἕνα γέρο ταχυδακτυλουργό, μάζευε γύρω του τὰ παιδιὰ καὶ τοὺς ἀέργους ἔπαιρνε διάφορες στάσεις δύσκολες καὶ ἰσορροποῦσε πάνω στὴ μύτη του ἕνα τενεκεδένιο πιάτο.

Ὁ κόσμος στὴν ἀρχὴ τὸν κύτταζε ἀδιάφορα. Ἀλλ' ὅταν μὲ τὸ κεφάλι κάτω, στηριζόμενος στὰ χέρια του, ἔρριχνε στὸν ἀέρα καὶ ξανάπιανε στὰ πόδια του ἕξη γάλκινες σφαῖρες, ποὺ ἔλαμπαν στὸν ἥλιο, ἢ ὅταν πάλιν γινόταν μιὰ κουλούρα ὥστε ποὺ τὰ πόδια του ἀκουμποῦσαν στὸ λαιμό του, κ' ἔκανε διάφορα παιγνίδια μὲ δώδεκα μαχαίρια, ψίθυρος θαυμασμοῦ ἀνέβαινε γύρω του καὶ νομίσματα διάφορα ἔπεφταν στὸ χαλάκι.

Ἐν τούτοις, ὅπως κ' οἱ περισσότεροι ποὺ ζοῦν μὲ τὴν ἀξία τους, δύσκολα ὁ Βαρνάβας ἔβγαζε τὸ ψωμί του.

Καὶ οὔτε ἐργαζόταν ὅσο ἐπιθυμοῦσε. Γιὰ νὰ δείξῃ τὶς πολύτιμες γνώσεις του, ὅπως καὶ γιὰ ν' ἀνθίσουν καῖ νὰ δέσουν καρπὸ τὰ δένδρα, ὁ Βαρνάβας εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ τὴ ζέστη καὶ τὸ φῶς του ἡλίου. Τὸ χειμῶνα ἦταν σὰν δένδρο ξεφυλλισμένο καὶ μισοπεθαμένο. Ἡ παγωμένη γῆ δὲν ἦταν γι' αὐτὸν καλή. Καὶ ὅπως τὸ τζιτζίκι τοῦ παραμυθιοῦ πεινοῦσε κ' ἐκρύωνε στὸν κακὸ καιρό. Μὲ τὴν καλή του ὅμως καρδιὰ ἔκανε ὑπομονή.

Δὲν εἶχε ποτὲ συλλογισθῇ γιὰ τὴν ἀρχὴ τοῦ πλούτου καὶ τὴν ἄνετη θέσι τῶν ἀνθρώπων. Ἔλεγε μὲ πίστι πὼς ἂν ὁ κόσμος αὐτὸς ἦταν κακός, ὁ ἄλλος χωρὶς ἄλλο θἄταν καλλίτερος, καὶ ἔπαιρνε θάρρος μὲ τὴν ἐλπίδα αὐτή. Ποτέ του δὲν βλαστημοῦσε τὸ Θεό. Ἐζοῦσε τίμια καὶ μολονότι δὲν εἶχε γυναῖκα, δὲν ἐπιθυμοῦσε ὅμως καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ γείτονός του, γιατὶ ἡ γυναῖκα εἶναι ἐχθρὸς τῶν δυνατῶν, ὅπως φαίνεται καὶ στὴν ἱστορία τοῦ Σαμψὼν ποὺ εἶναι μέσα εἰς τὴν Γραφήν.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι, πὼς περισσότερο θὰ τοῦ στοίχιζε ν' ἀφήσῃ τὸ χρασάκι του παρὰ τὴς γυναῖκες. Γιατὶ χωρὶς νὰ τὸ παρακάνῃ τοῦ ἄρεσε νὰ τὸ πίνῃ ἅμα ἔκανε ζέστη. Ἦταν καλὸς καὶ θεοφοβούμενος κ' ἐλάτρευε ἰδιαιτέρως τὴν Παναγίαν Παρθένον.

Ὅταν ἔμπαινε σ' ἐκκλησία, ἐγονάτιζε πάντα ἐμπρὸς στὴν Θεομήτορα καὶ τὴν παρακαλοῦσε :

«Δέσποινά μου, φύλαγέ με ὅσο ζῶ, κι' ἅμα πεθάνω, μὲ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ μεσίτευσε νὰ πάω στὸν Παράδεισο.»

***

Ἕνα βραδυνό, λοιπόν, μιᾶς βροχερῆς ἡμέρας, καθὼς ἐπήγαινε συλλογισμένος, μὲ τὰ μαχαίρια καὶ τὴς σφαῖρες του τυλιγμένες στὸ παληὸ χαλάκι κάτω ἀπὸ τὴν μασχάλη του, ζητῶντας κανένα ἄσυλο γιὰ τὴ νύχτα, εἶδε ἕνα καλόγηρο ποὺ ἀκολουθοῦσε τὸν ἴδιο δρόμο καὶ τὸν ἐχαιρέτησε μ' εὐγένεια. Σιγά, σιγά, ἔπιασαν ὁμιλία.

— Σύντροφε, ἐρώτησε ὁ καλόγηρος, γιατὶ εἶσαι ἔτσι ντυμένος στὰ πράσινα ; Μὴν ἔπαιξες σὲ κανένα μυστήριο τὸ πρόσωπο τοῦ τρελλοῦ ;

— Ὄχι, πάτερ μου, εἶπε ὁ Βαρνάβας. Ὅπως μὲ βλέπετε, εἶμαι ταχυδακτυλουργὸς καὶ ὀνομάζομαι Βαρνάβας. Ἡ δουλειά μου θἄταν ἡ καλύτερη τοῦ κόσμου ἂν εἶχε κανεὶς νὰ τρώγῃ κάθε ἡμέρα.

—Φίλε Βαρνάβα, εἶπεν ὁ καλόγηρος, πρόσεξε σ' ὅτι λές. Ἡ καλύτερη δουλειὰ εἶναι ἡ καλογερική. Δοξάζει κανεὶς τὸν Θεό, τὴν Θεοτόκον καὶ τοὺς ἁγίους καὶ ἡ ζωή του εἶναι διαρκὴς ὕμνος πρὸς τὸν Ὕψιστον.

Ὁ Βαρνάβας ἀπήντησε :

— Ὁμολογῶ, πάτερ μου, ὅτι ἐμίλησα ἀνόητα. Ἡ θέσις μου οὔτε νὰ παραβληθῇ μπορεῖ μὲ τὴ δική σας. Κι' ὅσο κι' ἂν εἶναι κἄτι νὰ χορεύῃ κανεὶς κρατῶντας στὴ μύτη του, σὲ ἰσορροπία, ἕνα νόμισμα πάνω σ' ἕνα μπαστοῦνι, δὲν ἠμπορῶ βέβαια νὰ παραβληθῶ μὲ σᾶς. Θὰ ἤθελα κ' ἐγώ, σὰν καὶ σᾶς, πάτερ μου, νὰ ψάλω κάθε μέρα στὴ λειτουργία καὶ μάλιστα γιὰ τὴν Θεοτόκο ποὺ λατρεύω ἰδιαιτέρως. Καὶ μ' εὐχαρίστησι θ' ἄφηνα τὴν τέχνη μου, ποὖμαι γνωστὸς σὲ περισσότερες ἀπὸ ἑξακόσιες πολιτεῖες καὶ χωριά, γιὰ νὰ γενῶ καλόγηρος.

Ὁ καλόγηρος συγκινήθηκε ἀπὸ τὴν ἁπλότητα τοῦ Βαρνάβα καὶ ἐπειδὴ ἦταν διορατικός, ἐνόησε πὼς ὁ ἄνθρωπος ἦταν ἀπὸ ἐκείνους γιὰ τοὺς ὁποίους εἶπεν ὁ Κύριος: «αὐτοὶ εἰσὶν οἱ ἐν καρδίᾳ καλῇ ἀκούσαντες τὸν λόγον».

— Φίλε μου Βαρνάβα, ἔλα μαζί μου, τοῦ εἶπε, καὶ θὰ σὲ εἰσάξω στὸ μοναστήρι ὅπου εἶμαι ἡγούμενος. Ἐκεῖνος ποὺ ὡδήγησεν εἰς τὴν ἔρημον Μαρίαν τὴν Αἰγυπτίαν μὲ ἔθεσεν εἰς τὸν δρόμον σου διὰ νὰ σὲ ὁδηγήσῃ εἰς τὴν σωτηρίαν.

Κ' ἔτσι ὁ Βαρνάβας ἔγινε καλόγηρος.

Στὸ μοναστήρι, ποὺ ἐπῆγε, οἱ μοναχοὶ ὅλοι εἰργάζοντο διὰ τὴν λατρείαν τῆς Παναγίας καὶ καθένας τους ἐχρησιμοποιοῦσε γιὰ τὴν δόξαν της τὰς γνώσεις καὶ τὴν ἐπιτηδειότητα ποὺ τοῦ ἐχάρισεν ὁ Θεός.

Ὁ ἡγούμενος ἔγραφε βιβλία ποὺ σύμφωνα μὲ τοὺς κανόνας τῆς σχολαστικῆς ὡμιλοῦσαν διὰ τὰς ἀρετὰς τῆς Θεομήτορος.

Ὁ ἀδελφὸς Μαυρίκιος ἀντέγραφε καλλιγραφικὰ σὲ περγαμηνὴ τὴς μελέτες αὐτές.

Ὁ ἀδελφὸς Ἀλέξανδρος ἐζωγράφιζε τὴν Βασίλισσαν τῶν Οὐρανῶν εἰς τὸν θρόνον τοῦ Σολομῶντος· εἰς τὰ πόδια της εἶχε τέσσαρες λέοντας καὶ γύρω εἰς τὸ κεφάλι της ἐπετοῦσαν ἑπτὰ περιστέρια, ποὺ εἶναι ἡ ἑπτὰ χάριτες τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἡ χάρις τοῦ φόβου, τῆς πίστεως, τῆς γνώσεως, τῆς δυνάμεως, τῆς σωφροσύνης, τοῦ πνεύματος καὶ τῆς σοφίας. Εἶχε γιὰ συντρόφους ἕξη παρθένους μὲ χρυσὰ μαλλιά. Τὴν Ταπεινοφροσύνην, τὴν Φρόνησιν, τὴν Εὐλάβειαν, τὸ Σέβας, τὴν Παρθενίαν καὶ τὴν Ὑποταγήν. Εἰς τὰ πόδια της δύο μικραὶ λευκαὶ γυμναὶ μορφαὶ ἐστέκοντο σὲ στάσιν παρακλήσεως. Ἦσαν ψυχαὶ ποὺ διὰ τὴν σωτηρίαν των ἐζητοῦσαν, καὶ βέβαια ὄχι ἐπὶ ματαίῳ, τὴν παντοδύναμον ἐπέμβασίν της.

Ὁ ἀδελφὸς Ἀλέξανδρος εἰς ἄλλο φύλλο παρίστανε τὴν Εὔα μὲ τὸ βλέμμα τῆς Μαρίας διὰ νὰ δείξῃ συγχρόνως τὸ ἁμάρτημα καὶ τὸν ἐξαγνισμόν, τὴν ταπεινωθεῖσαν γυναῖκα καὶ τὴν ὑπερήφανον παρθένον. Εἰς τὸ ἴδιον βιβλίον ἦσαν ἀκόμη ἡ Πηγή, ὁ Κρῖνος, ἡ Σελήνη, ὁ Ἥλιος, ἡ Πύλη τοῦ Οὐρανοῦ καὶ ἡ Πόλις τοῦ Θεοῦ, ὅλα ἀπεικονίσεις τῆς Παρθένου.

Ὁ ἀδελφὸς Μαρόβοδας ἦταν ἐπίσης ἕνα ἀπὸ τὰ πλέον ἀφωσιωμένα τέκνα τῆς Μαρίας.

Ἐσκάλιζεν ἀδιάκοπα ὁμοιώματα πέτρινα, καὶ ἦταν κάτασπρα ἀπὸ σκόνη τά γένεια του, τὰ φρύδια καὶ τὰ μαλλιά του. Τὰ μάτια του πρισμένα, ἐδάκρυζαν διαρκῶς. Ἀλλ' ἦταν γερὸς καὶ χαρούμενος μὲ ὅλα τὰ χρόνια του, καὶ φανερὰ ἐπροστάτευε τὰ γεροματά του ἡ Βασίλισσα τῶν Οὐρανῶν.

Ὑπῆρχαν ἐπίσης εἰς τὸ μοναστῆρι ποιηταί, ποὺ ἔγραφαν λατινικά, πεζὰ καὶ ὕμνους εἰς τιμὴν τῆς Κεχαριτωμένης καὶ μάλιστα καὶ ἕνας Πικαρδὸς ποὺ ἀφηγεῖτο σὲ στίχους καὶ σὲ γλῶσσα τοῦ λαοῦ τὰ θαύματα τῆς Παναγίας

***

Ἐμπρὸς σὲ τέτοια ἔργα καὶ τόσον πλοῦτο λατρείας, ὁ Βαρνάβας ἀπηλπίζετο γιὰ τὴν ἁπλότητα καὶ τὴν ἀμάθειά του.

— Ἄχ ! ἔλεγε περπατῶντας εἰς τὸ μικρὸ περιβολάκι τῆς Μονῆς, εἶμαι πολὺ δυστυχισμένος πού δὲν μπορῶ κ' ἐγὼ νὰ δοξάσω σὰν τοὺς ἀδελφούς μου τὴν Θεομήτορα. Εἶμαι ἕνας ἄνθρωπος ποὺ δὲν ξεύρω τίποτε καὶ δὲν ἔχω γιὰ νὰ σὲ ὑπηρετήσω, Παναγία Παρθένα, οὔτε λόγους ποὺ φέρνουν τὴν μετάνοια, οὔτε μελέτες γραμμένες μὲ τέχνη, οὔτε εἰκόνες, οὔτε ἀγάλματα, οὔτε στίχους σὲ μέτρο. Δὲν ἔχω τίποτε ἀλλοίμονο !

Καὶ ἀπηλπίζετο. Μιὰ βραδυὰ ὅμως ποὺ οἱ καλόγηροι ἦσαν συναγμένοι ἤκουσεν ἕναν ἀπ' αὐτοὺς νὰ διηγῆται τὴν ἱστορία ἐκείνου ποὺ δὲν ἤξευρε ἄλλο τίποτε σ' ὅλη του τὴν ζωὴ παρὰ νὰ λέγῃ τό : «Θεοτόκε Παρθένε». Ὅλοι τὸν περιφρονοῦσαν γιὰ τὴν ἀμάθειά του, ἀλλὰ ὅταν ἀπέθανε, βγῆκαν ἀπὸ τὸ στόμα του πέντε ρόδα, γιὰ τὰ πέντε γράμματα ποὺ ἔχει τὸ ὄνομα Μαρία. Καὶ ὅλοι ἔτσι ἀνεγνώρισαν πὼς ἄγιασε.

Ἀκούοντας αὐτὰ ὁ Βαρνάβας ἐθαύμασεν ἀκόμη μιὰ φορὰ τὴν καλωσύνην τῆς Παρθένου, ἀλλὰ καὶ δὲν παρηγορῶταν μὲ τὴν ἰδέαν αὐτοῦ τοῦ θανάτου γιατὶ ἡ καρδιὰ του ἦταν γεμάτη ἀπὸ ἀγάπη καὶ ἤθελε κι' αὐτὸς κἄτι νὰ κάμῃ γιὰ δόξα τῆς Δέσποινας τῶν Οὐρανῶν.

Ἔτσι, ζητοῦσε κἄτι νὰ βρῇ, χωρὶς νὰ τὸ κατορθώνῃ καὶ καθεμέρα ἦταν πειὸ λυπημένος, ὅταν ἕνα πρωῒ σηκώθηκε χαρούμενος, ἔτοξε στὴν ἐκκλησία κ' ἐκλείσθηκε ὁλομόναχος γιὰ καμμιὰν ὥρα. Τὸ ἀπόγευμα ξαναπῆγε.

Καὶ ἀπὸ τὴν ἡμέρα ἐκείνη ἐπήγαινε τακτικὰ στὴν ἐκκλησία ὅταν δὲν ἦταν ἐκεῖ κανένας ἄλλος κ' ἐπερνοῦσε ἐκεῖ τὴν περισσότερη ὥρα ποὺ οἱ ἄλλοι καλόγηροι εἰργάζοντο.

Μιὰ τόσο περίεργη συμπεριφορὰ ἐκίνησε τὴν περιέργεια τῶν μοναχῶν. Κι' ἔλεγαν ὅλοι μεταξύ τους τί ἔκανε ἄρα γε ὁ Βαρνάβας τόσο συχνὰ στὴν ἐκκλησία...

Ὁ ἡγούμενος, ποὺ ἔχει καθῆκον νὰ ξέρῃ κάθε τι ἀπὸ τὴν διαγωγὴ τῶν ὑφισταμένων του, ἀπεφάσισε νὰ παραμονεύσῃ τὸν Βαρνάβα. Μίαν ἡμέρα, λοιπόν, ποὺ εἶχε πάλι αὐτὸς κλεισθῇ στὴν ἐκκλησία ὅπως συνήθιζέ, ὁ ἡγούμενος, μὲ δύο γέρους τοῦ μοναστηριοῦ, ἐπῆγαν νὰ ἰδοῦν ἀπὸ τὴς χαραμάδες τὶ νὰ γινόταν ἐκεῖ μέσα.

Καὶ εἶδαν τὸ Βαρνάβα, μὲ τὸ κεφάλι κάτω καὶ τὰ πόδια στὸν ἀέρα νὰ παίζῃ τὴς ἕξη σφαῖρες του καὶ τὰ δώδεκα μαχαίρια ἐμπρὸς εἰς τὸ ἄγαλμα τῆς Παναγίας. Ἔκανε πρὸς τιμὴν τῆς θεομήτορος τὰ παιγνίδια ποὺ ἄρεσαν περισσότερο στὸν κόσμο τὸν παληὸ καιρό. Οἱ δύο γέροι μὴ ἐννοῶντας ὅτι ὁ ἁπλὸς αὐτὸς ἄνθρωπος προσέφερεν ἔτσι εἰς τὴν Παναγίαν τὴν ἀξίαν καὶ τὰς γνώσεις του διεμαρτυρήθησαν γιὰ τὴν ἱεροσυλία.

Ὁ ἡγούμενος πάλι ἐγνώριζε, ὅτι ὁ Βαρνάβας εἶχε ἀθῶα ψυχή, ἀλλὰ τὸν ἐνόμισε τρελλό. Κ' ἑτοιμαζόταν κ' οἱ τρεῖς νὰ τὸν διώξουν διὰ τῆς βίας ἀπὸ τὴν ἐκκλησία, ὅταν εἶδαν τὴν Θεοτόκον νὰ καταβῇ ἀπὸ τὸν θρόνο της καὶ νὰ πάῃ νὰ σκουπίσῃ μὲ τὸ γαλάζιο της φόρεμα τὸν ἱδρῶτα ποὺ ἔτρεχε ἀπὸ τὸ μέτωπο τοῦ σαλτιμπάγκου της.

Καὶ τότε ὁ ἡγούμενος σκύβοντας ὡς τὴν γῆ, ἐψιθύρισε :

— Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ ὅτι αὐτὸν τὸν Θεὸν ὄψονται !

— Ἀμήν ! εἶπαν οἱ καλόγηροι κι' ἐφίλησαν τὴν γῆ.

Ἀνατὸλ Φρὰνς